

KUTSESTANDARD

Sepp, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Sepp, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Sepistamine on metallide survetöötlemine, mille puhul toode või pooltoode saadakse kuumutatud toorikut plastselt deformeerides. Sepistamisel muudetakse järkjärguliselt tooriku kuju sepavasara, suruõhuvasara jm sepatööriistade ning masinate abil.

Sepp, tase 4 valmistab oma koostatud tööjooniste või etteantud kavandite, tööjuhiste või lihtsamate esemete järgi kvaliteetseid ja esteetilisi sepiseid, kasutades tähtsamaid traditsioonilisi ja kaasaegseid tehnikaid, töövõtteid ja valmistusviise. Tema käe all valmivad erinevatest metallidest sepistatud tavapärased tööriistad ning käsitöö- ja tarbeesemed. Tööülesanded on seotud metallide ettevalmistuse, kuumtöötlemise ja sepistamise, sepise monteerimise, sepise pinna viimistlemise ning lihtsamate sepiste parandamisega. Töö eeldab orienteerumist olulisemates sepist mõjutanud ajaloolistes stiilides ja perioodides.

Sepp, tase 4 vastutab talle antud tööülesannete täitmise eest, keerukamate tööülesannete juures võib ta vajada meistri abi. Ta on suuteline tegutsema ettevõtjana, turundama oma toodangut, suhtlema tellijatega ning osutama teenuseid.

Lisaks 4. taseme sepale on kutsealal ka sepp, tase 5, kes lisaks eelnimetatule valmistab unikaalsemeid ja väikesarju, juhendab kolleege, majandab ettevõtet ning teeb koostööd oma eriala spetsialistide ning sidusalade esindajatega.

A.2 Tööosad

A.2.1 Sepiste valmistamine

1. Esemete kavandamine.
2. Tööjooniste koostamine ja kavandite lugemine.
3. Materjalide varumine ja kasutamine.
4. Tööprotsessi ettevalmistamine.
5. Töövahendite ja seadmete ettevalmistamine ja kasutamine.
6. Ergonoomilise ja ohutu töökeskkonna loomine.
7. Eseme valmistamine ja viimistlemine.
8. Tööprotsessi dokumenteerimine.

A.2.2 Sepatööalane ettevõtetus

1. Ettevõtte tegevuse korraldamine.
2. Töötajate juhendamine.
3. Toote ja/või teenuse arendus.
4. Toodete ja/või teenuste esitlus ning müük.

A.3 Töö keskkond ja eripära
Töökoormus võib jaotuda ebaühtlaselt, vajadusel tuleb valmis olla hooajatööks. Töö võib olla füüsiliselt pingutav, sundasendit nõudev ja kiire tempoga. Võib esineda kokkupuudet tolmu, müra või vibratsiooniga, mis võib kujutada ohtu tervisele (allergia vms), mistõttu on vaja kasutada töökaitsevahendeid ning järgida tööohutusnõudeid.
A.4 Töövahendid
Alasi, alasi abivahendid, sepavasaraad, sepapihid, pinnid, venitusrauad, sepameislid ja -tornid, masinad ja seadmed.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Töös on olulised käeline osavus, ruumiline kujutlusvõime, ilumeel, proportsioonitunnetus, püsivus, õpivalmidus ja vastutustunne, visuaalne mälu ja loogiline mõtlemine.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
4. taseme sepaks saab õppida õppeasutuses või kutsealal töötades/meistri käe all õppides.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Sepp.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kõik kompetentsid.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENSIID

B.2.1 Sepiste valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. kavandab eseme, arvestades vormi, kompositsiooni ja värvusõpetuse põhimõtetega ning lähtudes materjali eripärast ja kasutatavast tehnoloogiast; 2. visandab ja koostab tööjoonise; loeb etteantud kavandeid ja tööjooniseid; 3. arvestab vastavalt kavandile, tööproovile ja eseme otstarbele materjali koguse, varub materjalid; valmistab ette tööks vajaliku koguse materjali vastavalt juhendile ja kasutatavale tehnikale, arvestades valmiva eseme otstarvet ning omadusi; kasutab ressursse säästlikult; 4. planeerib etteantud eseme või kavandi põhjal töö käigu: tööde järjekorra, tööülesande täitmiseks kuluva aja, tööde mahu, toodete hulga võttes arvesse tellija vajadusi; 5. valib välja sobivad töövahendid ja seadmed, kasutades vajadusel spetsialisti abi; kontrollib seadmete ja tööriistade korrasolekut, vajadusel korraldab hooldust; kasutab seadmeid, töövahendeid ja -riistu, järgides kasutusjuhendeid ning hooldusnõudeid; 6. seab valmistusprotsessist lähtudes sisse ohutu, ergonoomilise ja käepärase töökoha ning hoiab selle puhta ja korras; 7. valmistab sepise või sepise osad, kasutades kuumtöötlemist ja sepistamist nii käsitsi kui suruõhuvasara vm töövahendi abil ning valides tehnoloogiast lähtuvalt sobiva söe või gaasi; kasutab erinevaid ääsi ja ahju tüüpe õigesti; kuumutab erinevaid terase marke, arvestades nende eripära ja omadusi; kasutab termotöötlemise võtteid (nt karastamine, noolutamine, normaliseerimine, lõõmutamine); monteerib sepise sobivas tehnikas, nt jootmise, keevituse, keetmise, neetmise, või klammerdamise teel; viimistleb tehtud töö, kasutades pinnaviimistluse ja korrosioonitõrje tehnoloogiaid; parandab lihtsamaid sepiseid, kasutab sobivaid töövõtteid ja tööriistu; 8. dokumenteerib tööprotsessi esemete kordusvalmistamiseks ja kogemuse talletamiseks; teeb valmisesemete esitlemiseks fotod, kasutab neid oma toodete reklaamimiseks ja müügiks. 	
B.2.2 Sepatöölane ettevõtlus	EKR tase 4
Tegevusnäitajad:	

1. hindab tegutsemise eesmärgist lähtuvalt ettevõtluse võimalusi; valib talle sobiva ettevõtlusvormi; korraldab oma tegevust, arvestades kutsealast teavet ja õigusakte ning lähtudes väikeettevõtluse põhitõdedest; planeerib oma töö; teeb koostööd erinevate partneritega, sh võrgustikega, jälgides tegutsemise tõhusust;
2. vajadusel juhendab kaastöötajaid või koostööpartnereid oma oskuste piires;
3. kujundab sihtgrupist lähtudes toote ja/või teenuse; leiab oma tootele ja teenusele sobivaima teostusviisi, lähtudes sihtgrupist, logistikast, tasuvusest ja tootmisbaasist; kujundab toote ja/või teenuse hinna; korraldab toote pakendamise, vajadusel koostab kasutus- ja hooldusjuhendi;
4. organiseerib oma toodete ja/või teenuste esitluse ning müügi, arvestades nõudlust, võimalusi, tasuvust jm.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.3 Sepp, tase 4 kutset läbiv kompetents	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. järgib oma tegevuses käsitöölise eetikanõudeid (vt lisa 1 Käsitöölise kutse-eetika); hoiab ja säilitab kultuuripärandit; arvestab eriala pärandiga: rauakasutuse ajalugu, sh raua jõudmine Eesti aladele, iidsed rauasulatustehnoloogiad, sepatöö areng ja traditsioonid maailma ajaloos, Eesti professionaalse sepatöö arengujooned 20. saj; 2. järgib oma tööga seotud õigusakte, sh autoriõiguse seadust; 3. planeerib ja kasutab ressursse (nt inimesed, aeg, töövahendid, finantsid) efektiivselt ja säästlikult; jälgib tähtaegadest ning etappidest kinnipidamist; 4. säilitab ja arendab oma kutseoskusi; hoiab end kursis valdkonna tehnoloogiliste muutustega; annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi; 5. tegutseb vastutustundlikult ja eesmärgipäraselt, arvestades töötervishoiu, keskkonnahoiu ja tööohutuse reegleid; kasutab vastavalt vajadusele isikukaitsevahendeid; 6. töötab tõhusalt meeskonnas; arvestab teistega ja täidab oma rolli meeskonnas; 7. reageerib tööprotsessis tekkinud eriolukordades adekvaatselt; 8. valib sihtgrupile vastava suhtlemisviisi; esitab teabe selgelt, loogiliselt ja sihtgrupile mõistetavalt; 9. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisulooime ja Turvalisus (vt lisa 2 Digioskused); 10. kasutab nii kõnes kui kirjas korrektset eesti keelt klientide ja kolleegidega suhtlemiseks vajalikul tasemel; kasutab erialast terminoloogiat korrektselt; jagab ja vahetab tehnilist informatsiooni vähemalt ühes võõrkeeles. 	
<p>Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.</p>	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-14112018-1.11/6k
2. Kutsestandardi koostajad	Ivar Feldmann, OÜ Raudtuli Heigo Jelle, OÜ HJ Joonas Kiri, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool Maret Lehis, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	13
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	14.11.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	07.11.2023
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	7221 Sepad, stantsijad jms oskustöölised
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4

C.2 Kutsenimetused võõrkeeles	
Inglise keeles	Blacksmith, level 4
C.3 Lisad	
Lisa 1 Käsitöölise kutse-eesitika	
Lisa 2 Digioskused	